

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
І. І. МЕЧНИКОВА**

Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
З МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
для абітурієнтів, які у 2024 р. вступають на навчання
до Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
для отримання ОС «Доктор філософії» за спеціальністю 292 Міжнародні
економічні відносини
Освітньо-наукова програма: Міжнародні економічні відносини
на базі диплому магістра (спеціаліста)**

Одеса – 2024

I. ВСТУП

Комплексний фаховий вступний екзамен на програму PhD зі спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини” є перевіркою знань, умінь та навиків абітурієнтів, отриманих на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Мета фахового вступного екзамену полягає в оцінюванні рівня та якості отриманих теоретичних знань, їх міцності; виявленні ступеня розвитку мислення; умінь самостійно працювати, синтезувати отримані знання і застосовувати їх для розв’язання практичних завдань з міжнародних економічних відносин.

Від абітурієнтів очікується демонстрування необхідних знань та вмінь для здійснення професійної діяльності, що ґрунтується на етичних принципах і спрямована на підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України та рівня добробуту її населення, дотримання прав людини, сприяння соціально-економічним змінам у країні в умовах агресії Росії.

Міцне наукове підґрунтя підготовки економістів-міжнародників забезпечують знання сучасної економічної теорії і методів наукових досліджень у сфері міжнародних економічних відносин, політики підвищення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки, методології аналізу соціально-економічної політики держав у глобальному середовищі, розуміння закономірностей розвитку світового господарства.

Вступний екзамен приймається атестаційною комісією, склад якої затверджується на засіданні Вченої Ради ОНУ імені І. І. Мечникова.

Фаховий вступний екзамен проводиться у тестовій формі, що забезпечує високий рівень об’єктивності оцінювання, а також сприяє логічності мислення, цілеспрямованості та зосередженості абітурієнтів на глибокому розумінні суті питань та обґрунтованій відповіді.

II. ЗМІСТ

Програма включає п’ять змістовних частин:

Частина 1. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі

Роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку суспільства. Становлення теорії міжнародної торгівлі - меркантилісти. Формування принципів вільної торгівлі: фритредерства. Внесок А.Сміта і Д.Рікардо.

Причини упровадження тарифів. Визначення їх. Плюси і мінуси введення тарифів. Внесок ГАТТ і СОТ у зниженні тарифних бар’єрів. Реакція країн - зростання ролі нетарифних перешкод. Види їх.

Імпортні квоти - переваги перед тарифами. Методи квотування.

Підрахунки втрат країни від зовнішньоторгового протекціонізму. Приклади обґрунтованості протекціонізму: політика захисту молодого галузі, екологічні та санітарні міркування, інтереси оборони тощо. Тарифи як джерело прямих державних доходів.

Демпінгова політика. Різновиди демпінгу: грабіжний, циклічний, сезонний, тривалий. Заходи у відповідь на демпінг. Експортні субсидії.

Розділ 2. Міжнародні міграційні та інноваційні процеси

Сутність, причини та основні риси міжнародної міграції робочої сили як фактора виробництва. Інтернаціоналізація ринку праці. Сучасні міжнародні міграційні системи. Вплив трудової міграції на ринок праці. Масштаби, форми та напрямки потоків трудової міграції. Сучасні центри тяжіння трудових мігрантів. Економічні ефекти міжнародної трудової міграції. Державне та міжнародне регулювання міграції. Характеристика та особливості еміграційної та імміграційної політики.

Сутність та основні поняття, пов'язані з міжнародним трансфертом технологій. Особливості механізму передачі технологій. Сучасні інструменти захисту інтелектуальної власності. Найбільш поширенні форми передачі технологій, їх характеристика та види платежів.

Розділ 3. Сучасні операції на фінансовому ринку

Теорія вибору рішення в умовах існування фінансових ризиків.

Особливості капіталізації міжнародних ринків акцій. Порівняльний аналіз обсягів світового ринку акцій та облігацій. Цінні папери зовнішнього та внутрішнього обігу: регіональні особливості. Розвиток світового ринку похідних цінних паперів: динаміка і вартість процентних ф'ючерсних та опціонних контрактів, валютних ф'ючерсних та опціонних контрактів, ф'ючерсних та опціонних контрактів на індекси.

Методи спотворення цінових механізмів під час проведення операцій з фінансовими інструментами. Шляхи та засоби поширення недостовірної інформації на фінансових ринках. Нормативно-правова база США та ЄС по протидії маніпулюванню та здійсненню інсайдерській торгівлі на міжнародних фінансових ринках. Ефективність боротьби з маніпулюванням ринку та інсайдерською торгівлею в країнах СНД.

Визначення фінансових ф'ючерсів. Відмінність ф'ючерсних від форвардних контрактів. Клірингова палата та страхові внески на ринку ф'ючерсних контрактів. Особливості зворотної торгівлі на ринку ф'ючерсних контрактів. Визначення довгого та короткого хеджу. Основні категорії спекулянтів на ринку ф'ючерсних контрактів. Визначення опціонних контрактів. Біржові стратегії на ринку опціонних контрактів.

Розділ 4. Сучасна бюджетна політика різних країн

Грошова база, резерви, діяльність Центрального банку на ринку цінних паперів. Політика обов'язкового та надлишкового резервування. Співвідношення "готівка-чекові депозити", "термінові депозити-чекові

депозити”, “решта складових М2-чекові депозити”. Добробут населення, % ставка, банківська паніка та відтік депозитів. Розмір тіньової економіки, рівень податків.

Фактори, що впливають на бюджетну та валютну політику, рівень процентних ставок, зростання цін виробників та споживачів, стан платіжного балансу та обсяги зовнішніх запозичень країн Європи.

Фактори, що впливають на бюджетну та валютну політику, рівень процентних ставок, зростання цін виробників та споживачів, стан платіжного балансу та обсяги зовнішніх запозичень країн Північної Америки.

Розділ 5. Європейська інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція: передумови, цілі, етапи розвитку. Особливості інтеграційних відносин в окремих регіонах світу на прикладі: ЄС, НАФТА, МЕРКОСУР, АТЕС.

Поняття економічної інтеграції. Передумови економічної інтеграції. Що змушує країни інтегруватися: цілі економічної інтеграції. Економічна і політична інтеграція. Два напрямки економічної інтеграції: федералізм і міжурядова співпраця. Позитивна і негативна інтеграція.

Цілі, засоби і інструменти економічної інтеграції у ЄС. Організаційна структура ЄС: три стовпи і дах. Основні поняття Закону ЄС. Інститути ЄС. Конституційна угода: Лісабонський договір.

Митна політика ЄС. Концепція інтегрованого управління кордонами. Поняття спеціального уповноваженого оператора. Шенгенське законодавство.

Сучасна спільна сільськогосподарська політика ЄС. Історія розширення ЄС і сучасний стан розширення. Поглиблення, розповсюдження і розширення ЄС. Стратегія розширення ЄС. Методи розширення ЄС. Економічний вплив східного розширення ЄС. Особливості взаємовідносин України та ЄС. Наслідки європейської інтеграції України. Умови вступу України в ЄС.

ІІІ СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Міжнародні економічні відносини та світова політика. Навчальний посібник / Лютак О.М., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Корольчук Л.В., Кравчук П.Я., Урбан О.А., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Галяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 324 с.
2. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник [Електронний ресурс]. / А.О. Задоя, А.С. Магдич, О.А. Задоя. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. – 142 с. Режим доступу: <https://ir.duan.edu.ua/bitstreams/5e96fc65-0b1e-47da-b44e-f9cdfaf4dff/download>.
3. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А.

- Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 528 с.
4. Міжнародні економічні відносини: навчальний наочний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнецова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 340 с
 5. Економіка зарубіжних країн: конспект лекцій: навчальний посібник / С. В. Нараєвський, К.Ю. Редько: КПІ ім. Ігоря Сікорського Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 104 с.
 6. Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорії, інновації та сучасна практика. Монографія, книга сьома / Е. А. Кузнецов, І. М. Ненно, О. В. Побережець та ін.: за ред. д.е.н., проф. Кузнецова Е. А. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020.
 7. International Monetary Fund. 2023. Global Financial Stability Report— Navigating the High-Inflation Environment. Washington, DC, Режим доступу: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/GFSR/2022/October/English/text.ashx>
 8. Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка. Монографія / За ред. О. І. Рогача. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. – 368 с.
 9. Ковальчук В.М. Світова економіка: її історія та дослідники. 2-ге видання.(Зб. ф.) К.: ЦУЛ, 2019. 632 с.
 10. Економіка зарубіжних країн: підручник / Голіков А., Черномаз П., Дейнека Д. та інш. К. : ЦНЛ, 2019. 400 с.
 11. Міжнародні економічні відносини : підручник / за заг. ред. Ю.Козак. Київ : ЦНЛ, 2019. 400 с.
 12. Міжнародна економіка: підручник / за заг. ред. Олена Лебедева. Київ : ЦНЛ, 2019. 416 с

IV ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. European Central Bank (2024) Access mode: https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_statistics/html/index.en.html.
2. International Monetary Fund (2024) Databases, Access mode: <https://www.imf.org/en/Data>.
3. Ukraine. Balance of Payments Statistics. National Bank of Ukraine. 2024. Access mode: <http://www.bank.gov.ua/>.
4. Asian Development Bank. Country Data. 2024. Access mode: <http://www.adb.org/>.
5. Державна служба статистики України, 2024. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

V КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ

Зміст тесту визначається на основі Програми вступних випробувань. Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів. Тест для вступних випробувань складається із завдань з вибором тільки однієї правильної відповіді. До кожного завдання подано чотири варіантів відповідей (А, Б, В, Г), з яких лише один правильний.

Оцінювання відбувається на підставі результатування правильних відповідей, кожна з яких оцінюється в 4 бали (25 завдань в одному тестовому блоці, 100 балів загальний результат). Відповідно

оцінка „відмінно” передбачає отримання 90 – 100 балів;

оцінка „добре” передбачає отримання 75 – 89 балів;

оцінка „задовільно” передбачає отримання 60 -74 балів;

оцінка „незадовільно” передбачає отримання від 0 до 59 балів.

Правильні відповіді відмічаються шляхом закреслення хрестиком відповідного порядкового номеру у бланку відповіді. Закреслені, підчищені та виправлені відповіді – це ПОМИЛКА! Виправлення відповідей не допускається. Виправлені відповіді в будь-якому випадку вважаються недійсними і не зараховуються незалежно від їх правильності. Робити помітки чи будь-які записи у бланку відповіді не можна. Результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт, на вимогу члена предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

Декан ФМВПС, к.і.н., доцент _____

Віктор ГЛЕБОВ